

FAKULTA FILOZOFICKÁ
ZÁPADOČESKÉ
UNIVERZITY
V PLZNI

Katedra filozofie

PROTOKOL O HODNOCENÍ PRÁCE

Práce (co se nehodí, škrtněte): diplomová / ~~bakalářská~~

Posudek (co se nehodí, škrtněte): ~~vedoucího~~ / oponenta

Práci hodnotil(a) (u externích hodnotitelů uveďte též adresu a funkci ve firmě): Mgr. Vojtěch Linka, PhD

Práci předložil(a): Lenka Tonar

Název práce: Tabuizace smrti v současné české společnosti

1. CÍL PRÁCE (uveďte, do jaké míry byl naplněn):

Autorka představuje *obsahový* cíl práce na str. 5 jako soubor otázek po příčinách tabuizace smrti („Jaké jsou důvody odloučení narození a smrti...“).

Metodický cíl je definován tamtéž, a sice jako „interpretace vybraných textů reflektujících postoj nejen české společnosti ke smrti.“ Tyto cíle byly částečně naplněny. V závěru práce (str. 62) jsou zmíněny tři faktory vedoucí k tabuizaci smrti: 1) dvě světové války, 2) komunistická diktatura, 3) medicína a s ní spojená institucionalizace umírání.

Problematické body, které způsobují pouze částečné naplnění cílů, jsou tyto:

- Nedostatečná hloubka historických analýz, na základě kterých mají být tři výše zmíněné faktory vykázané.
- Ne zcela přesvědčivá argumentace pro základní tezi, tedy že smrt je tabuizovaná
- Ne zcela přesvědčivá argumentace vztahu mezi změnami ve společnosti a lékařství a tabuizací smrti
- Nevytěžení metodických prostředků (například primárních textů pojednávajících o smrti, obraz smrti v literatuře a kultuře obecně, oficiálních státních dokumentech apod.)

Autorka přináší množství zajímavých postřehů a představuje množství faktorů, které k tabuizaci smrti vést *mohly*, jejich průkaznost je však omezená. Nicméně je nutno zdůraznit, že práce tvoří kompaktní celek s jasně vymezenými výzkumnými otázkami a odpověďmi. Jako problematické vidím argumenty pro závěry, nikoli závěry samotné.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):

Autorka prokazuje kompetence samostatné práce s odbornou literaturou, kterou podkládá svůj výklad. Vlastní výklad je srozumitelný a jasný, čtenář vždy ví, o co v dané kapitole jde. Zároveň se práce na několika místech nevyhne určité vágnosti a nedostatečné hloubky. To je patrné zejména ve třech oblastech:

- Exkurzy do dějin smrti a umírání nejsou vždy dostatečně opřené o historické práce, často je uveden jen jeden či dva zdroje přehledového charakteru (zároveň by bylo záhodno – alespoň v poznámkovém aparátu – uvést polemiku se sekundární literaturou, která je uváděna poměrně nekriticky; např. nekritické přejímání modelu truchlení Kübler-Ross). Podobné nedostatky vykazuje odkazování na sociologické studie. Čtenář často neví, na jakém vzorku populace byl výzkum realizován, jaká je jeho vypovídající hodnota pro celou společnost apod.
- S tím se váže občasné sklouzávání k přílišné generalizaci, která není podložena potřebnými daty (např.: „Společnost upustila od zažitého modelu, kdy smrt patřila do životů lidí, a začala ji oddalovat.“, str. 17; „Každý člověk vnímá svou důstojnost podle vlastní identity...“ str. 20)

- c) Nevyjasněnost některých autorkou často užívaných, ale problematických, pojmů, zejména pojmu „přirozený“, „etika“, strach a úzkost chápáné jako „emoce“.

Jako zásadní v tomto ohledu vidím ne zcela jasné vyjasnění základního pojmu a tématu práce, tedy *tabuizace*.

Co se náročnosti a odbornosti práce celkově týče, autorka prokázala orientaci v relevantní literatuře. U metodických a s českou společností primárně nesouvisejících témat (*tabuizace*, historie umírání, paliativní péče atp.) by bylo záhodno vycházet více z cizojazyčné literatury. U tématu eutanazie a asistovaného sebeusmrcení chybí současná literatura (Josef Kuře, David Černý, Adam Doležal, Tomáš Hříbek). Celkovou odbornost je nicméně možné zhodnotit jako adekvátní studovanému oboru.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.):

V hlavním textu je naprosté minimum překlepů, jazykový projev je odborný a plynulý. Občasné typografické chyby (kurzíva odkazů – např. pozn. 113, 114 –, nekonzistentní pořadí uvozovek a teček za větami – pozn. 126, 128) nepřesahují přijatelnou míru. Poznámkový aparát je veden důsledně s občasnými nekonzistencemi (pozn. 43, 50, 53, 54). Kapitoly jsou vedeny přehledně, orientace v textu je bezproblémová.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.):

Práce zkoumá intelektuálně zajímavé a prakticky vysoce relevantní téma smrti a její *tabuizace*, které se přímo dotýká života každého člověka. Je tedy příkladem dobré praxe humanitně založené reflexe praktických problémů přesahující akademickou sféru. Cenný je přístup kombinující sociologii, historii, antropologii. Teze práce je založena primárně na sekundární literatuře a také na autorčině osobních zkušenostech. Osobní zkušenost jako zdroj argumentace by měla být zmíněna v úvodu. Pokud čtenář počítá s tím, že autorka bude vycházet pouze z interpretace textů, působí odstavce popisující osobní zkušenost nekonzistentně.

Multidisciplinarita, která je u tohoto tématu logickou volbou, s sebou ovšem nese nebezpečí nedostatečné hloubky analýz, a to zejména analýz historických. Všechny tři odpovědi na příčiny *tabuizace* smrti – války, komunismus, medicína – by si zasloužily důslednější historické podložení; v současné formě není čtenář argumenty zcela přesvědčen.

Jako další limitu práce vidím ve ne zcela přesném používání odborných pojmů. Bylo by dobré je v úvodu vyložit a poté se jich soustavně držet v celé práci.

Práce obsahuje celou řadu originálních myšlenek, které by stálo za to dále rozvinout (například vztah mezi fotografováním mrtvých těl a *tabuizací* smrti, všudypřítomnost smrti v médiích atp.). Zatímco dlouhé exkurzy do historie pohřebnictví a umírání jsou založené na sekundární literatuře, pokud by autorka věnovala více prostoru těmto originálním myšlenkám, měla by větší prostor pro formulaci vlastních tezí a argumentů.

Práce nicméně splňuje odbornou i obsahovou úroveň přiměřenou studovanému oboru.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

1. Pokuste se vystihnout vztah mezi rozvojem paliativní péče a (de)*tabuizací* umírání a smrti.
2. Pokuste se vystihnout vztah mezi rozvojem biomedicínských technologií ve 20. století a (de)*tabuizací* umírání a smrti.
3. Pokuste se vystihnout vztah mezi všudypřítomností smrti (filmy, média, výstava *The Bodies...*) a (de)*tabuizací* umírání a smrti (téma zmiňujete na str. 60).

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (výborně, velmi dobře, dobře, nevyhově):

Velmi dobře

Datum: 13.5.2024

Podpis: